

Bidrag till kännedomen om våra anthomyider.

Af

Oscar Ringdahl.

Under den tid jag sysselsatt mig med studiet af våra tvåvingar, har intresset särskildt knutit sig till anthomyiderna. Sedan ZETTERSTEDTS tid tyckas få af våra entomologer ha ägnat någon vidare uppmärksamhet åt tvåvingarna, och detta gäller särskildt de svåra anthomyiderna. Dessa bilda en af de artrikaste familjerna inom hela flugriket och räkna flera hundra arter i vårt land. I ZETTERSTEDTS: *Diptera Scandinaviae* finner man så godt som samtliga arter fördelade på två släkten: *Aricia* med svarta ben, *Anthomyza* med delvis gula ben. Hur onaturlig en sådan indelning är, finner man efter en ganska kort tids bekantskap med dessa djur. Man träffar nämligen arter, hvilkas hannar äro svartbenade, under det honorna ha mer eller mindre gulfärgade ben.

En af svårigheterna med anthomyiderna är, att honorna af åtskilliga arter sinsemellan äro ytterst lika, ibland omöjliga att särskilja. Å andra sidan kunna hannar och honor af samma art vara mycket olika hvarandra. För att vara säker på de olika könens samhörighet måste man vara noggrann vid samlandet. Säkrast är det naturligtvis, då man har tur att finna könen kopulerande. Lönande är att insamla larver och puppor och låta dessa utvecklas. Många lefva som larver i svampar, i multnade växtdelar, murket trä, kreatursspillning, fågelbon o. s. v. Icke nog med att man då är viss om att få hannar och honor af samma art, utan man öfverraskas ibland af att få former, som sällan träffas i det fria.

I våra dagar söka flera utländska forskare bringa reda i det virrvarr, som hittills varit rådande inom denna familj. Professor P. STEIN, den grundlige kännaren af dessa insekter, gifver i sina båda arbeten: Die Anthomyidengruppe Homalymia nebst ihren Gattungen und Arten, 1895 och Die europäischen Arten der Gattung Hydrotæa ROB.-DESV., 1903, de tydligaste beskrifningar öfver de båda släktena och de tillhörande arterna. Här är det tämligen lätt att bestämma åtminstone hannarna. Båda verken äro oundgängliga för den, som vill syssla med dessa djur. Tack vare den hjälp, som professor STEIN lämnat mig, då han bestämt och granskat en hel mängd arter, har jag så småningom börjat kunna finna mig till rätta bland de kinkiga anthomyiderna.

För att bidraga till kännedomen om de i vårt land försummade anthomyiderna, upptagas här några fynd af arter, hvilka jag antager vara nya för vårt land, och som tillhöra ofvan anförda båda släkten. Af samma släkten nämnas äfven öfriga arter, jag påträffat i nordvästra Skåne, som hittills varit det område, där jag mest samlat.

Släktet *Hydrotæa* ROB.-DESV.

Hannarna till alla arterna inom detta släkte igenkännas genast på den tand, som finnes på undersidan af framlåren just vid spetsen, och hvarigenom de lätt skiljas från öfriga anthomyider. Benens egendomliga beborstning är ofta karakteristisk för de olika arterna. Följande fyra arter torde förut ej vara omnämnda såsom förekommande i vårt land:

H. cyrtoneurina ZETT. ♂. Ögon täthåriga, torax med tre breda, svarta strimmor, synliga, då djuret betraktas bakifrån, abdomen med framträdande ryggstrimma, som utvidgar sig vid segmenternas bakkant, vingar brunaktiga, vingfjäll gula, svingare svarta; föga mindre än den allmänna *H. dentipes* FABR.

I ZETT. Dipt. Scand. nämnd från Danmark. Är hos oss ej allmän; påträffad vid Ringsjön ²⁹/₆ 1910, Kullaberg ²⁸/₅ 1912, Källna ¹⁴/₈ 1912.

H. similis MEADE. Mycket lik *dentipes* men större och robustare. ♂ har ögonen mera närmade till hvarandra, torax

med bättre framträdande strimmor, abdomen mera jämnt och gulaktigt pudrad, vingfjäll gulare.

Funnen på Kullaberg ²²/₇ 1911, Hälsingborgstrakten ⁵/₈ 1911. På båda lokalerna voro många ♂♂ tillsammans, men ♀♀ syntes ej.

H. militaris MG. ♂. Ögon nakna, sammanhängande, torax djupt svart med tydlig glans, abdomen blygrå med spår af en fin rygglinje, tydligast på de första segmenterna, mellanlår undertill vid basen med många taggliknande borst, vingar med en för arten egendomlig matt beskuggning innanför bakre tvärnerven; saknas hos honan. Hos båda könen är sista stycket af fjärde längdnerven obetydligt längre än det näst sista, svingare mörka med ljust skaft.

Har anträffat den flerstädes, såsom kring Hälsingborg, på Kullaberg, Söderåsen, vid Ringsjön. Den förekommer i synnerhet i något fuktiga löfskogar och ofta allmänt under sommaren och hösten.

H. tuberculata ROND. Lik *H. velutina* R.-D. men mindre. ♂. Ögon nakna, sammanstötande, torax djupt blåsvart med svag glans, men utan ljusare bepudring, abdomen delvis glänsande svartblå med i fläckar uppdelad ryggstrimma på andra och tredje segmenten, mellantibier med tät behåring, vingar klara, vingfjäll gula, svingare svarta.

Arten var i slutet af augusti d. å. täml. allm. i en haseldunge nära Höganäs.

Öfriga *Hydrotaea*-arter, som jag påträffat i nordvästra Skåne:

H. ciliata FABR. Vår vackraste art, lätt känd på sin blåa färg — sällsynt hos anthomyiderna — den stora silfverglänsande punkten mellan antennerna och det hos hannen långa, uppåtböjda borstet i mellanlårens spets. Förekommer täml. allm. på blad. Äfven har jag sett arten på gyttjiga ställen tillsammans med *Hydrophoria*-arter.

H. occulta MG. ♂ igenkännes på de bakersta benen, hvilkas lår på undersidan vid basen ha ett af två borst bildadt tagglik utskott. Arten är allm. här från maj—sept. och ses ofta kretsande under trädkronor. Ur hattsvampar,

som insamlades vid Höganäs i slutet af sept., har densamma kläckts.

H. dentipes FABR. Detta är den allmännaste af de större arterna och förekommer öfverallt, där träd och buskar finnas. April— okt.

H. palaestrica MG. Lik föreg. med lätt skild på den tre-strimmiga torax, den jämnare pudrade abdomen och det taggliknande utskottet från mellanbenens höfter. Den är ej så allm. som *dentipes*, men båda arterna förekomma ibland vid sidan af hvarandra.

H. armipes FALL. och *H. albipuncta* ZETT. Båda äro mycket lika och skiljas från hvarandra genom beborstningen på benen. *H. armipes* ♂ har på baklårens undersida endast ett nedåtriktadt borst, baktibierna på insidan med en samling långa, täta hår, på utsidan med en rad af långa, fina borst. *H. albipuncta* ♂ har två närstående borst på baklårens undersida, tre längre i spetsen hopstötande borst på baktibiernas insida. Bägge arterna börja uppträda i början af maj och träffas ofta tillsammans. Pupporna af *albipuncta* har jag funnit i kospillning.

H. velutina R.-D. Genom den svarta, glänsande torax, de korta vingarna och den blåpudrade abdomen lätt igenkänd. Ej så allm. här. ♂♂ kretsas under träd, ♀♀ får man ibland i skogen se på kläderna.

H. meteorica L. har svart, nästan matt torax och mörk, skiftande abdomen. Både ♂♂ och ♀♀, men mest de senare, pina ofta människan under hennes vandring i skogen genom att slå sig ner i ansiktet och hårdnackadt återvända efter hvarje försök att jaga bort dem. Arten börjar visa sig i början af maj.

H. irritans FALL. kännes igen på mellanbenens metatarsus, som är besatt med täta hår och därigenom ser tjock ut. Visar sig senare än föreg. art, först i början af juni. Arten har samma ovanor.

H. curvipes FALL. har genomskinligt gul abdomen, böjda, i yttre hälften förtjockade baktibier med en hårpensel på

midten. Tämligen sällsynt här. ♂ ♂ har jag fångat på blad, ♀ ♀ däremot tagit på kläderna.

H. glabricula FALL. är den minsta af våra arter, 3 mm. Fångade den 5 juni-1907 i Lund en ♂ af denna art, men har ej sedan sett den.

Släktet **Fannia** ROB.-DESV. (föret *Homalomyia* BOUCHÉ).

Om ej så lätta att igenkänna som föreg. släktes hannar ha dock hithörande ett karakteristiskt utseende. Hufvudet är nästan halfklotformigt, därigenom att panna och kinder äro föga framträdande. Abdomen är plattryckt och ser tom ut. Egendomlig är teckningen på ryggsidan, hvars triangelformiga fläckar mer eller mindre tydligt framträda. På benens form, borst- och hårbeklädnad äro arterna trots yttlig likhet säkert skilda från hvarandra. Arternas antal är större än inom föreg. släkte, och deras storlek är oftast mindre. För enivar är den s. k. lilla husflugan, hvars ♂ ♂ gärna bedrifva en rastlös lek under hänglampor och andra från taket nedhängande föremål, väl känd.

Följande fem arter torde ej förut vara kända från vårt land:

F. ciliata STEIN. Mörk art. ♂. Torax svart, något glänsande, abdomen mörk, ryggfläckarna stora, vingar svartaktiga, vingfjäll olikstora, af vingarnas färg, svingare gula, ben svarta, mellersta benens höfter med en nedåtriktad, i spetsen bakåtböjd tagg, bakbenens tibier utefter hela sin längd på utsidan och baksidan med långa, täta hår.

Vid Torekov fångade jag en ♂ på *Angelica* 20/7 d. å. och har uppdragit arten ur hattsvampar, som insamlades i en furuplantering vid Höganäs d. 26/9 1911

F. difficilis STEIN. Mycket lik *canicularis*, men mörkare, torax svart, ögon mera närmade till hvarandra, mellersta tibierna på insidan med längre pubescens.

Vid Torekov fann jag äfven en ♂ af denna art på *Angelica*. Kläckt ur svampar från samma lokal som föreg.

F. hirticeps STEIN. Mörk art. ♂. Ögon täthåriga, torax svart, bakkropp tämligen smal med tydlig teckning, mellersta tibi-

erna vid basen förtunnade, från midten till spetsen förtjockade, metatarsus med tagg, vingfjäll ljusa, svingare mörka med ljust skaft.

Endast en ♂ funnen vid Höganäs på en trädstam.

F. Kowarzii VERR. Ganska ljus art. ♂ igenkännes på en liten hårpensel på baklärens undersida nära spetsen.

Funnen på Kullaberg ¹⁹/₅ 1911, ²⁸/₅ 1912, Höganäs maj-1912.

F. similis STEIN. Lik *sociella*, men präapikalborst på bak-tibiernas utsida finnes; mellersta tibierna ej inknipna på midten.

Kring Hälsingborg ²⁴/₆ 1911, ²/₆ 1912.

Öfriga *Fannia*-arter, som jag påträffat i nordvästra Skåne:

F. hamata MCQ. Vår största och vackraste art, är en af de få inom släktet med gula ben. Förekommer sällsynt här och oftast enstaka. Honorna påträffar man oftare än hannarna.

F. fuscula FALL. har mer eller mindre gula tibier, en från mellanhöfterna nedåtriktad tagg, ganska bredt skilda ögon, abdomen med rygglinje och något framträdande hypopygium. Förekommer ej allmänt. Ses enstaka på blad eller också några få individer kretsas lågt öfver marken och sätande sig på grässtrån.

F. manicata MG., *scalaris* FABR. och *incisurata* ZETT. äro arter, som gärna träffas på samma lokaler, kretsande under träd eller sittande på trädstammar. *Manicata*, den mörkaste, igenkännes på hårpenseln vid spetsen af framtibierna; *scalaris* på mellersta tibierna, som på insidan utanför midten äro försedda med en spetsig knöl; *incisurata* med ben utan egenomlig beborstning. De tre arterna börja flyga redan i april och ses sedan till in i oktober.

F. canicularis L., lilla husflugan, förekommer allmänt både inomhus och kretsande under träd. Flyger vid samma tid som föreg.

F. armata MG. Kort och bred art; metatarsus på mel-

lersta benen har på insidan en tagg. Arten förekommer här mycket allmänt under sommaren, kretsande under träd.

F. aerea ZETT. är vår minsta art, till färgen djupt svart: har likt föreg. en tagg på de mellersta benens metatarsus. Förekommer täml. sällsynt vår och höst, gärna på umbellater.

F. sociella ZETT. saknar präapikalborst på baktibiernas utsida. Från slutet af maj t. o. m. aug. täml. allm.

F. serena FALL. Liten art med blyfärgad, glänsande abdomen; ben utan påfallande beborstning. Från slutet af maj t. o. m. aug. täml. allm.

F. polychaeta STEIN. Lik *sociella*, men benen med kraftiga borst, mellersta tibierna på framsidan med flera borst, vingfjäll olikstora. Under juli och augusti en mycket allmän art, särskildt i bokskogar.

F. glaucescens ZETT. utmärkes genom ett stort underbuken inslaget hypopygium. Synes vara täml. sällsynt: Ringsjön i början af juli 1910 samt i mängd vid Höganäs på *Elymus* i slutet af samma månad 1911.

F. mutica ZETT. Mörk art, baktibier på utsidan med en rad liklånga borst. Maj—aug., allm. Denna höst mycket allm. på *Angelica*.

Släktet *Piezura* ROND. Från *Fannia* skildt genom fjäderlikt antennborst.

P. pardalina ROND. Ögon nakna, antenner och palper gula, torax grå med en otydlig midtstrimma, framhorn gula, skutell med gul spets, abdomen rödgul med tunt blåaktigt öfverdrag, svarta sidokanter och otydlig svart rygglinje, hypopygium tydligt, ben gula med svarta, i spetsen gula tarser, vingar gulaktiga, vingfjäll olikstora jämte svingare hvitaktiga.

Arten, ej förut omnämnd för vårt land, tyckes förekomma sällsynt här; fångade ett par ♂♂ vid foten af en trädstam vid Hälsingborg $\frac{5}{8}$ 1911 samt några ♂♂ och en ♀ på svampar vid Ängelholm $\frac{18}{8}$ d. å.